

Herinrichting Meeslouwerplas

Voorstellen ter verbetering
van visserij, natuur en recreatie

ACHTERGROND

Natuur en recreatie vormen vaak een wankel evenwicht. Voor het verkrijgen van een waardevolle natuur zijn rust, ruimte en zo min mogelijk verstoring belangrijk. Recreatie vraagt om goede voorzieningen en bereikbaarheid. Dit wil nog wel eens botsen. De Meeslouwerplas biedt goede mogelijkheden ter verbetering van de natuurwaarden en de recreatieve waarden. Geprobeerd wordt beide waarden in het gebied zo optimaal mogelijk én in samenhang met elkaar te ontwikkelen. De Commissie Visserijkundig Beheer Vlietland (CVBV) heeft in samenspraak met diverse belanghebbenden (zie colofon) een plan laten opstellen waarin uitgewerkte voorstellen zijn opgenomen ter verbetering van zowel natuur, visserij en recreatie.

CVBV

De Commissie Visserijkundig Beheer Vlietland (CVBV) is een samenwerkingsverband van de Federatie van hengelsportverenigingen Zuidwest Nederland, de Hengelaarsbond voor Leiden en Omstreken, beroepsvisser Jan van Veen, de Exploitatiemaatschappij Vlietland BV en de Groenservice Zuid-Holland.

De Meeslouwerplas is de zuidelijke plas van het recreatiegebied Vlietland; het is een diepe plas die ontstaan is door zandwinning. Het is een water met een heel smalle oeverbegroeiing; ondiepe met waterplanten begroeide oeverzones ontbreken nagenoeg volledig. De plas is daarmee verre van optimaal als leefgebied voor de vissen en vogels. De zandwinning is zo uitgevoerd dat op veel plaatsen het geplande zogenaamde "onderwaterbanket" (een ondiepe zone langs de oever) veel te smal is; op enkele plaatsen ontbreekt het onderwaterbanket geheel. De oevers zijn op een aantal plaatsen zo steil dat er een onveilige (instabiele) situatie is ontstaan en er oeverafslag plaatsvindt.

In het project Meeslouwerplas wordt een plan gepresenteerd voor herinrichting. In dit project zijn voorstellen ontwikkeld en uitgewerkt ter verbetering van de plantengroei, visstand en de vogelstand, sportvisserij- en recreatie→mogelijkheden. Hiertoe zijn eisen, ontwerpen en maatregelen geformuleerd. Het plan omvat:

- de aanleg van een ondiep krekengebied,
- het stimuleren van watervegetatie bij het Verdronken Bos en
- het afvlakken/verondiepen van de oevers door aanvulling onder water.

Er bestaat een breed draagvlak voor de uitvoering van het plan.

De Meeslouwerplas

Het recreatiegebied Vlietland, waartoe ook de Meeslouwerplas behoort, is een afwisselend en aantrekkelijk recreatiegebied tussen Leidschendam en Zoeterwoude. Het recreatiegebied wordt gevormd door een noordelijke en een zuidelijke plas, met enkele eilanden daartussen. De noordelijke plas wordt gekenmerkt door vooral intensieve recreatie, zoals zwemmen, surfen en zeilen. Ook liggen hier een aantal voorzieningen als een horecapaviljoen, camping, surf- en zeilschool en jachthaven. Op de zuidelijke (Meeslouwer)plas heeft echter vooral extensieve en meer rustige recreatie, zoals wandelen, paardrijden, roeien en vissen, de overhand. De Meeslouwerplas zelf is ongeveer 60 hectare groot en erg diep, plaatselijk tot wel 37 meter. Het water is helder en van relatief goede kwaliteit. Het waterkwaliteits- en kwantiteitsbeheer zijn in handen van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Vissen en vogels

De Meeslouwerplas zelf is op het ogenblik niet erg rijk aan vis- en vogelsoorten. In het verleden zijn 13 vissoorten aangetroffen. De soorten baars, brasem, snoek en snoekbaars zijn veel voorkomende soorten. Opvallend is de vangst van een rivierdonderpad. Deze beschermde vissoort is vooral te vinden in kleine, snel stromende beken, maar soms ook in grote, diepe wateren met steenstort, zoals dat ook in de Meeslouwerplas aanwezig is. Doelvissoorten in het project zijn: snoek, ruisvoorn, bittervoorn, Europese meerval, kleine modderkruiper en rivierdonderpad.

De **rivierdonderpad** (*Cottus gobio*) is een kleine vissoort die niet veel groter is dan 15 centimeter en maximaal 5 jaar oud wordt. Het voedsel van deze zichtjager bestaat vooral uit muggenlarven en vlokreeften. Obstakels, zoals takken, wortels en stenen zijn erg belangrijk. Het grootste deel van de dag verschuilt de rivierdonderpad zich onder een dergelijk obstakel, om 's nachts op zoek te gaan naar voedsel. In de paaitijd maakt het mannetje een holletje onder een obstakel dat als nest wordt gebruikt. Het vrouwtje zet dan enkele honderden oranjekleurige eitjes af, welke door de vader tot het uitkomen fel worden verdedigd.

De **snoek** (*Esox lucius*) is een geduchte rover en een van de grootste zoetwatervissen die in Nederland voorkomen. Snoekenvrouwtjes kunnen een maximale lengte bereiken van wel 140 centimeter. Mannetjes worden niet groter dan 85 centimeter. De maximale leeftijd bedraagt ongeveer 25 jaar. Het voedsel van de snoek bestaat voornamelijk uit vis, maar soms worden ook andere dieren als kikkers en jonge vogels gegeten. De snoek heeft een voorkeur voor helder water met een gevarieerde begroeiing van oever- en onderwaterplanten.

AANLEIDING

Vanaf 1968 tot 2001 heeft de Grond- en Zandexploitatie Maatschappij Rijnland BV zand gewonnen in de Vlietlandplassen. Hierbij zou rond de plas een onderwaterbanket van enige tientallen meters breed worden aangelegd. Al in 1998 constateerde de CVBV dat op een aantal locaties onvoldoende onderwaterbanket aanwezig was, en dat daardoor de inrichting voor vis verre van ideaal was. Men realiseerde zich dat ondiepe, met planten begroeide delen in de plas nodig waren voor de visstand. Maar ook dat de flora en fauna én de recreatie hiervan zouden meeprofiteren. Logischerwijs ontstond in de loop der jaren het idee om een herinrichtingsvoorstel ten behoeve van visserij, natuur én recreatie te ontwikkelen. In 2006 is, dankzij een goede samenwerking tussen de CVBV, de Beheerscommissie Vogelplas Starrevaart, het Hoogheemraadschap van Rijnland, de Provincie Zuid Holland, de Groenservice Zuid Holland en de Gemeente Leidschendam-Voorburg, hard gewerkt aan het opstellen van een plan voor de herinrichting van de Meeslouwerplas. In de deze brochure wordt kort de inhoud van het plan uiteengezet.

De **Europese meerval** (*Silurus glanis*) is een bijzondere soort die al enkele duizenden jaren in ons land voorkomt. Een laatste natuurlijke meervalpopulatie wordt aangetroffen in de Westeinderplassen en daarmee verbonden boezemwateren van Rijnland. De meerval is een echte nachtelijke rover. Overdag zoekt deze lichtschuwe vis een vaste rustplaats bij de bodem, in holten of onder overhangende oevers. Pas in de late schemering en 's nachts wordt de meerval actief. Het vermoedelijke paaigebied in zogeheten rietzodden (drijvende rieteilanden) wordt echter steeds verder aangetast door afslag. Vlietland is een potentieel leefgebied van de meerval en daarom is de meerval gekozen als één van de doelsoorten.

Voorals het rietland om de Meeslouwerplas is een rijk vogelgebied. Zo hebben daar in de laatste jaren ongeveer 50 tot 60 vogelsoorten gebroed. Hieronder waren zeldzame soorten als de dodaars, bruine kiekendief, ijsvogel en grote karekiet welke ook tot de doelsoorten behoren.

De **ijsvogel** (*Alcedo atthis*) is een klein vogeltje met een prachtig gekleurd verenkleed. Het voedsel bestaat voornamelijk uit kleine visjes, maar soms wordt ook een insect of kikkervisje gegeten. De ijsvogel broedt in een gang die is uitgegraven in een steile oeverwand. Ze worden vooral aangetroffen langs langzaam stromend water, zoals een kleine rivier of een beek, maar ook in wat grotere wateren met voldoende beschutting en steile oevers.

De **dodaars** (*Tachybaptus ruficollis*) is één van de kleinste futen. Het is een schuwe vogel die broedt op meren en plassen met een dichte oeverbegroeiing. Toleereert over het algemeen geen heel grote open wateren met brede opstand bestaande uit verrijzende planten als riet of russen. Heeft een voorkeur voor modderige bodems en kanten, vaak met ondergedoken waterplanten. Toleereert gebieden met drijvende waterplanten zolang zwemmen en duiken niet belemmerd wordt. Buiten het broedseizoen komt de dodaars meer voor op open wateren en in luwe kustgebieden en riviermondingen.

Wat willen we bereiken?

Het is de bedoeling de natuurwaarden in en rond de Meeslouwerplas te versterken, en daarmee ook de mogelijkheden voor met name extensieve recreatievormen. In het plan zijn voorstellen uitgewerkt ter verbetering van de plantengroei, visstand, natuurwaarden, sportvisserij- en recreatiemogelijkheden. Dit moet voornamelijk bereikt worden door de oeverzones van de plas op een natuurlijker wijze in te richten. Tijdens het project is gebleken dat er grond beschikbaar zou kunnen komen waarmee de plas gedeeltelijk kan worden verondiept. Daarmee zou dan ook het probleem van de overige te steile en instabiele oevers opgelost kunnen worden.

Het krekengebied, veel vliegen in één klap

Het belangrijkste onderdeel van de plannen bestaat uit de aanleg van een krekengebied langs de noordwestelijke oever van de Meeslouwerplas. Het huidige rietlandgebied dient te worden vergraven en ingericht als een gebied van afwisselend water- en landstroken. Het water van de krekens staat in open verbinding met de plas. In de krekens zal een ruime diversiteit aan oeverplanten, drijfbladplanten en onderwaterplanten aanwezig zijn. Hier kunnen de doelvissoorten, als mogelijk de meerval, foerageren, schuilen, paaien en hier kunnen de jonge vissen ook opgroeien. Een goede bedekking van de oever met riet is belangrijk voor de broedvogels.

Voor de recreant en de natuurliefhebber is het krekengebied niet toegankelijk maar wel goed zichtbaar vanaf een omlooppad en een vogelkijkhut.

Op de schets is het te realiseren krekengebied aangegeven. Linksonder is de open verbinding naar de plas.

Verdronken Bos

In het zuidwesten van de Meeslouwerplas ligt het zogenaamde Verdronken Bos. In dit ondiepe deel van de plas is in de zeventiger jaren een wilgenbos ontstaan dat later is omgezaagd om een open verbinding met de ten zuiden daarvan gelegen Vogelplas te creëren. Wat daar nu nog van te zien is, is een ondiepe strook water waar resten van dode bomen staan die boven water uitsteken.

Hier is het plan de watervegetatie te bevorderen door waterplanten als waterlelie, gele plomp en fonteinkruiden aan te planten. Dit zal de mogelijkheden voor de doelvissoorten voor paai, opgroei, schuilen en foerageren ten goede komen. De drijfbladplanten kunnen dienst doen als broedgelegenheid voor vogels, zoals de zwarte stern en verschillende soorten futen. Specifiek voor de ijsvogel wordt op de oever een steilwandje aangelegd, waar deze vogels hun nestgang in kunnen maken.

Teneinde de dieren niet te verstoren en de vegetatie te beschermen wordt tussen het Verdronken Bos en de plas een drijfbalk aangelegd om bootjes te weren.

Overige oevers

De overige steile oevers van de Meeslouwerplas zullen in het plan verondiept worden. Gedacht wordt aan een taludhelling van circa 1:20. Een dergelijke brede, ondiepe oeverzone zorgt voor sterk verbeterde vestigings- en leefmogelijkheden voor onderwater-, drijfblad- en oeverplanten en daarmee een vergroting van de leefmogelijkheden voor de vis- en de vogelstand.

Sportvisserij en overige recreatie

De sportvisserij en recreatie op het water en langs de oever profiteren mee van de verondieping. De belevingswaarde van de oevers voor de recreanten wordt significant verhoogd, door een verbetering van de plantengroei. De huidige recreatiemogelijkheden op de oever blijven behouden.

Voor de sportvisserij worden de visserijmogelijkheden verbeterd, door de verbetering van de visstand. De bevisbaarheid van de plas is nu al goed. Ook voor de sportvissers die vanuit bootjes vissen worden de vismogelijkheden verbeterd. Varen met de reeds toegestane vaartuigen blijft mogelijk. Er dienen aanlegplaatsen of steigers te komen, zodat de pleziervaart kan aanleggen en/of voor anker kan gaan zonder de overbegroeiing te beschadigen.

Het krekengebied en het Verdronken Bos zullen niet toegankelijk zijn vanaf het water.

In het voorjaar van 2006 hebben een grote wegenbouwmaatschappij en een groot baggerbedrijf de provincie Zuid-Holland voorgesteld de Meeslouwerplas met relatief schoon materiaal te verondiepen en daarbij voorrang te geven aan het herstel van de onveilige oevers. Daarnaast hebben zij de provincie aangeboden om een geluidswal aan te brengen langs heel Vlietland en langs de Vogelplas Starrevaart. Bij het ontwikkelen van deze plannen werken beide bedrijven samen met een aantal belangengroepen in Vlietland op het gebied van de visserij, natuur en milieu en recreatie. De provincie onderzoekt thans of en hoe het voorstel van beide bedrijven gehonoreerd kan worden

In het plan worden maatregelen voorgesteld voor het oplossen van de onveilige en instabiele oevers zodat tegelijkertijd een mooiere en natuurlijkere Meeslouwerplas zal ontstaan. Dit komt niet alleen ten goede aan de vissers, de vissen en de vogels maar ook aan de andere gebruikers van recreatiegebied Vlietland. Nu al bestaat er een breed draagvlak voor de uitvoering van het plan. Het project heeft een grote kans van slagen met alleen maar winnaars!

Colofon

'Herinrichting Meeslouwerplas. Voorstellen ter verbetering van visserij, natuur en recreatie' is een uitgave in opdracht van de Commissie Visserijkundig Beheer Vlietland

Oplage: 250

Productie: Sportvisserij Nederland

Tekst: Paul Wijmans en Willie van Emmerik

Foto's: P. Meeuwenoord (ijsvogel), www.ivnvechtplassen.org (dodaars), Sportvisserij Nederland (overige foto's)

Vormgeving: DUO-ontwerp, Utrecht

Druk: Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

Voor vragen en opmerkingen over deze brochure en het bijbehorende rapport kunt u contact opnemen met:

Commissie Visserijkundig Beheer Vlietland

Voorweg 36

2713 RZ Zoetermeer

dhr. A. de Wit

e-mailadres: apdewit@planet.nl

Het plan is opgesteld in samenspraak met de volgende belanghebbenden: Beheerscommissie Vogelplas Starrevaart, Ontwikkelings- en exploitatiemaatschappij Vlietland BV, Hoogheemraadschap van Rijnland, Groenservice Zuid-Holland en de Provincie Zuid-Holland. De schets voor het krekengebied is gemaakt door de DG-Groep.

Sportvisserij Nederland

Postbus 162, 3720 AD Bilthoven

Tel. (030) 6058400

info@sportvisserij nederland.nl

www.sportvisserij nederland.nl

© Sportvisserij Nederland, Bilthoven, 2007